

Umsögn vegna þingsályktunartillögu á þingskjali 87 um breytingar á aðalnámskrá 154. Löggjafarþing

Reykjavík 20. febrúar 2024

Sendandi: Deild faggreinakennslu, Menntavísindasvið Háskóla Íslands

Tillagan felur í sér að Alþingi feli mennta- og barnamálaráðherra að innleiða hugmyndafræði verkefnisins *Kveikjum neistann* og gera eftirtaldar breytingar á aðalnámskrá grunnskóla:

- a) að leggja áherslu á bókstafa-hljóðaaðferð við lestrarkennslu.
- b) að innleiða í stað leshraðamælinga stöðumatspróf með bókstafa-hljóðaaðferð, lesskilningspróf og mat á skriflegum texta.
- c) Að leggja áherslu á að hver nemandi fái áskoranir miðað við færni.

Við innleiðingu framangreindra breytinga verði haft samráð við Rannsóknarsetur ummenntun og hugarfar og samtök kennara.

Kennarar við Deild faggreinakennslu minna á að aðalnámskrá og önnur opinber fyrirmæli um tilhögun skólastarfs og kennslu í opinberum skólum eru unnin af þar til bærum stofnunum og sérfræðingum á þeirra vegum, þar með töldum kennurum á vettvangi. Farsælast er að slík fyrirmæli séu unnin á grundvelli rannsókna og reynslu fræðimanna og kennara. Það er ekki hlutverk löggjafans að kveða á um áherslur í kennslu og einstakar kennsluaðferðir eða gefa fyrirmæli um þær. Að því sögðu leggjast kennarar við deildina eindregið gegn samþykki tillögunnar. Fyrir því liggja margvísleg rök.

- a) Fyrst er að nefna að áhersla á bókstafa- og hljóðaaðferð hefur verið ríkjandi aðferð í íslenskum skólum í marga áratugi. Þetta er vel þekkt aðferð og mikið rannsökuð í gegnum tíðina og þykir henta vel flestum nemendum en ekki öllum. Aðferðin felur það í sér að farið er frá eind til heildar, þ.e. börnin byrja á að læra einstaka bókstafi og hljóð sem þau síðan tengja saman í orð og setningar. Aðrar aðferðir hafa lagt áherslu á farið sé frá heild til eindar, þ.e. byrjað á að efla skilning og áhuga á texta og farið þaðan einstaka bókstafi og hljóð. Undir þessa nálgun heyra nokkrar aðferðir. Misjafnt er eftir nemendum hvor leiðin hentar betur, en ljóst er að hvorug leiðin ein og sér mun skila þeim árangri sem sóst er eftir. Vert er þó að benda á vinsæla nálgun sem þróuð var við Háskólann á Akureyri, *Byrjendalæsi*, þar sem lögð er áhersla að sameina báðar þessar nálganir. Sú leið er vel undirbyggð fjölmörgum menntarannsóknum á læsi, læsiskennslu og innleiðingu farsælla umbóta í skólastarfi.
- b) Tekið er undir mikilvægi þess að námsmatsaðferðir séu fjölbreyttar. Svokölluðum lesfimisprófum (hraðaprófum) er ætlað að meta færni nemenda m.a. í umskráningu. Í

Íslenskum leik- og grunnskólum eru notuð fjölmörg önnur greiningartæki til að meta hugtakabekkingu, orðaforða, lesskilning, færni í ritun o.s.frv. Ekki væri hjálplegt að hætta að nota lesfímiprófin, sem meta eina af grunnstoðum læsis, heldur ætti að leggja áherslu á að auka framboð á góðum stöðuprófum og öðrum verkfærum sem kennarar geta valið að nýta til að meta stöðu sinna nemenda.

- c) Mikilvægt er að kennarar hafi svigrúm til að meta þarfir sinna nemenda og til að velja þær leiðir í kennslu sem henta best færni þeirra hverju sinni og því fráleitt að festa í aðalnámskrá eina aðferð umfram aðra.

Virðingarfyllst,

Rannveig Björk Þorkelsdóttir, deildarforseti Deildar faggreinakennslu

Jón Ýngvi Jóhannsson, námsbrautarformaður í íslensku og erlendum tungumálum við Deild faggreinakennslu